

SUBWOOFER - TYLKO JAKI ?

Prędzej czy później każdy, kto zaraził się chorobą car audio zetknie się z hasłem **SUBWOOFER**. Dla **FANA BASSu system audio bez tego urządzenia jest jak samochód bez silnika - co prawda toczy się lecz prawdziwej jazdy z pewnością nie będzie!** Dopiero zestaw wyposażony w głośnik niskotonowy nabiera pełnego - ostatecznego brzmienia. Z każdym podłączonym subwooferem otrzymujemy gratis ekstra porcję frajdy podczas jazdy. Dlatego BOOM na SUBWOOFERY trwa !!!

Bardzo często w światku car audio używa się pojęcia subwoofer w stosunku do każdego urządzenia reprodukcją niskie częstotliwości. I tak jak określenie to jest prawidłowe dla gotowej już konstrukcji (z obudową/zabudową) tak mylnie używa się go opisując sam przetwornik elektroakustyczny. Precyzując - głośnik do subwoofera to głośnik SUBNISKOTONOWY lub SUBBASOWY. Celowo podkreślam tę różnicę mając na uwadze nasz temat. Naturalnie - w codziennych rozmowach śmiało można posługiwać się ogólną formą SUBWOOFER.

W samochodzie do wydobywania dobrego basu musimy zastosować nieco inną technikę niż w domu. Istotne jest miejsce, które trzeba oszczędzać (choć prawdziwy FAN nie wie co to pusty bagażnik), a głębokie basy potrzebują odpowiedniej powierzchni membrany (im większa tym lepsza). Dodatkowo niskoczęstotliwościowy hałas powodowany jazdą musi zostać w dosłownym tego słowa znaczeniu zagłuszony. Zupełnie inne uwarunkowania związane są również z samą akustyką wnętrza samochodu. To wszystko razem powoduje, że na rynku znajduje się sporo różnych konstrukcji. Producenci prześcigają się w technologicznych i cenowych fajerwerkach. Co zatem wybrać i jak dopasować do własnego systemu oraz preferencji muzycznych - postaramy się nieco rozjaśnić ten problem. Ucieszą się zwłaszcza posiadacze samych głośników, którzy zastanawiają się w co je zabudować. A zatem do dzieła...

Najpierw kilka ważnych pojęć i zasad konstrukcyjnych...

Bas średni - przedział częstotliwości pomiędzy 80 a 250Hz zwany inaczej basem wyższym lub popularnie kickbasem; zakres szczególnie eksploatowany przez nowoczesne gatunki muzyczne (techno, dance); generujący rytm - beat; przy małych głośnikach subwoofer musi przejąć częściowo zakres basu średniego

Bas głęboki - przedział częstotliwości pomiędzy 20 a 80Hz; subwoofer pomyślany jest właśnie do reprodukcji tego pasma akustycznego; w podanym zakresie dźwięk rozchodzi się bezkierunkowo (nie jesteśmy w stanie powiedzieć skąd dochodzi) dlatego wystarczy jeden głośnik monofoniczny do reprodukcji tych częstotliwości; decydująca dla wydajności basu głębokiego jest obok odpowiedniego zestrojenia także wielkość obudowy

Dynamika basu głębokiego - najczęściej wraz ze spadkiem częstotliwości w kierunku 20Hz zanika dynamika (zjawisko kompresji); dobrze przygotowana konstrukcja w określonym dla siebie paśmie jest odporna na tego rodzaju problemy

Ciśnienie akustyczne - inaczej mówiąc - "głośność" grania; bas głęboki i wysokie ciśnienie nie idą najczęściej w parze - tylko duże konstrukcje potrafią jedno i drugie

Skuteczność - parametr wykazujący jak wiele mocy wzmacniacza jest przekształcane na energię akustyczną; kto lubi słuchać głośno wybiera konstrukcję z wysoką skutecznością albo bardzo mocny wzmacniacz dla subwoofersów z niską wartością skuteczności

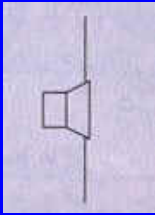
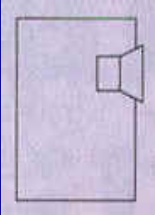
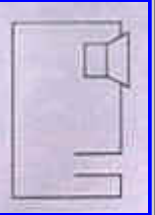
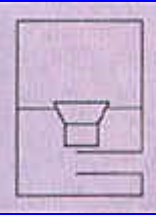
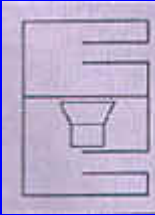

Odpowiedź impulsowa - "szybkość" pracy subwoofera - wierność przetwarzania basu przy szybkich zmianach jego natężenia; partie basu brzmią żywo gdy odpowiednio tłumione są rezonanse; decyduje jakość głośnika i forma obudowy; ważne - liczy się także dobry wzmacniacz z odpowiednio wysokim współczynnikiem tłumienia

Zniekształcenia - powodowane uwarunkowaniami danej konstrukcji oraz jakością głośnika

Niskie zestrojenie - specjalne zaprojektowanie obudowy do odtwarzania ultra głębokich basów

Głośne zestrojenie - specjalne zaprojektowanie obudowy do osiągnięcia jak najwyższej "głośności" grania - poziomu ciśnienia akustycznego

Zapotrzebowanie na miejsce - im większa konstrukcja tym głębiej i potężniej grający bas; zasadę tę można nieco skorygować stosując odpowiednie głośniki projektowane do szczególnie małych obudów

TYP	Free - Air wolnopowietrzna	Obudowa zamknięta	Obudowa Bass-Reflex	Obudowa pasmowo - przepustowa 1	Obudowa pasmowo - przepustowa 2	Obudowa pasmowo - przepustowa compound
SCHEMAT						
bas średni	dobry	wyśmienity	dobry	mierny	niedostateczny	mierny
bas głęboki	dostateczny	dobry	dobry	bardzo dobry	dobry	wyśmienity
dynamika basu głębokiego	dostateczna	dobra	dostateczny	wyśmienita	bardzo dobra	wyśmienita
ciśnienie akustyczne	średnie	dobrze	wysokie	bardzo wysokie	bardzo wysokie	bardzo wysokie
skuteczność	średnie	średnia	wysoka	wysoka	bardzo wysoka	średnia
odpowiedź impulsowa	średnia	wyśmienita	dostateczna	dobra	dostateczny	dobra
zniekształcenia	dostateczny	średni	dobry	bardzo dobry	dobry	wyśmienity
przedział częstotliwości	50-100 Hz	50-200 Hz	50-150 Hz	50-100 Hz	20-100 Hz	50 - 100 Hz
niskie zestrojenie	trudne	możliwe	trudne	możliwe	możliwe	możliwe
głośnie zestrojenie	możliwe	możliwe	możliwe	możliwe	możliwe	możliwe
zapotrzebowanie na miejsce	nieduże	średnie	średnie	nieduże	niewielkie	bardzo małe

JAK SPRAWDZIĆ DO JAKIEJ OBUDOWY NADAJE SIĘ MÓJ GŁOŚNIK?

Sprawdzić trzeba **współczynnik EBP**, który określa sposób zabudowy głośnika. Biorąc pod uwagę podawane przez producenta podstawowe parametry głośnika - **Fs** (częstotliwość rezonansowa) oraz **Qes** (tłumienie elektryczne) można wartość EBP obliczyć wg wzoru **$EBP = Fs / Qes$** . Jeśli nie znany jest parametr Qes można posłużyć się ostatecznie wartością Qts.

1. $EBP < 100$	im bardziej poniżej tej wartości tym lepiej głośnik nadaje się do obudowy zamkniętej
2. $EBP < 60$ i $Qts > 0.5$	głośnik nadaje się do zabudowy free-air (w tylną półkę lub w oparciu o siedzenie)
3. $EBP < 80$ i $Fs < 30\text{Hz}$	możliwość zastosowania konstrukcji w muldzie koła zapasowego
4. $50 < EBP < 100$	optymalne parametry do obudowy bass reflex
5. $60 < EBP < 100$	możliwość zastosowania głośnika do obudowy pasmowo-przepustowej pojedynczo wentylowanej
6. $EBP > 100$	obudowa pasmowo-przepustowa podwójnie wentylowana

OBUDOWA ZAMKNIĘTA Najprostrza do wykonania i najtrudniejsza do zepsucia - może ją wykonać każdy we własnym zakresie; charakter dźwięku łatwy do przewidzenia i zależny od wielkości obudowy; obudowa większa - głębszy bas ale mniejsze ciśnienie akustyczne, obudowa mniejsza - wyższy bas i wysokie ciśnienie akustyczne; wymagana pełna szczelność obudowy (bez żadnych dziur i szczelin); wewnątrz powinno się wypełnić w 60% watą poliestrową; nadają się prawie wszystkie głośniki oprócz free-air (wolnopowietrznych)

OBUDOWA BASS REFLEX Możliwa do wykonania lecz dość trudna do zestrojenia; początkujący konstruktor powinien raczej wziąć pod uwagę gotowe projekty dostarczane przez producenta; poniżej częstotliwości rezonansowej konstrukcji subwoofer przestaje przetwarzać najniższe częstotliwości; nadaje się większość dostępnych głośników

OBUDOWA PASMOWO-PRZEPUSTOWA Możliwa do wykonania lecz niemożliwa do zestrojenia w warunkach domowych; początkujący konstruktor powinien zdecydowanie wziąć pod uwagę gotowe projekty dostarczane przez producenta; charakterystyczny szczegół konstrukcyjny - głośniki znajdują się w środku obudowy; otwory bass reflex w postaci rurek lub szczelin; najlepiej stosować dobrze dobrane głośniki; projektowanie zlecić specjalście

